

Frá
blokkstuðulssamráðingunum
í Keyptmannahavn

istaðin fyri 72, t.v.s. blokkstuðli, 50% refusión og 25% refusión, hon skuldi fyri seg merkt eina smidliggerðan.

Umsitingin!

— Men er okkara egna umsiting for fyrri at umsita nýggju skipanina?

— Tað verður sagt frá onkrari síðu, at hesin studningurin kemur ov tíðliga, tí umsitingin er ikki fyrireikað at taka ímóti, men her kann eg vísa á, at málið snýr seg nærum bert um øki, har ein føroysk umsiting longu frammanundan er. SO tað skuldi ikki verið tann stóri spurningurin — men ávis útbygging av hesi umsiting má sjálf-sagt fara fram og okkurt nýtt setast í verk.

Men tað at effektivisera ta føroysku umsiting, sum ikki virkar alt ov væl eitt nú innan almennaforsorgina og skúlaverkið, tað er ikki nakað, sum fara til økt krøv av hesi skipan, men liggur í krøvnum frammanundan, tí hon ikki virkar nógv væl fyri brúkarar í lotuni.

— Hvønn týðning hefur tað fyrri okkum øll, at hesa málið um blokkstuðul nú er avgreitt og loyst?

— Eg meti, at tað hefur stóran týðning, at málið nú er avgreitt, tí tað eru mong málseki, har vit ikki hava kunnað lagt ein útvikling til rættis. Eitt nú ber nú til at byggja ilogu-ætlanir inn í ein stórri karm, sum fevnir um allar føroyskar ilögur hesi

seinna árin, har vit hava økt okkara uttanlands-skuld nógv. Í og við at vit nú fáa gjørt útbyggingar-ætlanir á teimum ymsu økjum, so verður lættari at stýra burtur úr teimum búskapartrupuleikum sum Føroyar eru í.

Krevur stórri ábyrgd

— Men alt hetta krevur stórri ábyrgd av okkum!

— Tað er sjálvsagt, at tað krevur stórri ábyrgd, men øll hugsanin við heimastýrisskipanini frá 1948 var jú eitt ynski um í stórri mun at ráða sær sjálvum, at leggja sini egnu viðurskipti til rættis. Heimastýrisslógin er ein sjálfstýrisslóg. Tað, sum nú hendir, er, at føroyingar aftaná at hava forsømt at útfylla karmarnar í heimastýrisskipanini, nú taka eitt stig viðari á leiðini.

— Men er hetta so eitt stig á sjálfstýrissleið?

— Í og fyrri seg er hetta eitt stig á sjálfstýrissleið. Eitthvørt stig til at fylla karmarnar í heimastýrisslóginu út er eitt stig á sjálfstýrissleið og fyrri okkum javnaðarfólk, sum altíð hava vist á, at frælsi til at taka egnar avgerðir, frælsi til at vera sjálfstøðugur, tað er stórri innanfyri heimastýrisslógarinnar karmar, enn tað vildi verið við Føroyum sum einum suverenum stati. Hetta er eitt prógv um, at tað ber til at útgjagja føroyska frælsið til at taka egnar avgerðir, óheftar av øðrum, men

harvið verður ikki sagt, at henda lóg ikki tørvar ábetur og broytingar.

Tað eru viðurskipti, sum javnaðarflokkurin til eina og hvørja tíð vil tosa um, tí so leingi, sum karmarnir í hesi lóg ikki hava verið útfylltir, so leingi hava vit mett tað týðningarmeiri at nýta møguleikarnar í lógini heldur enn bert at tosa um at broyta hana ella taka hana av.

Sambandið leyp frá ábyrgdini

— Heldur tú rokkið hevði verið á mál, um tað var sambandsflokkurin, sum javnaðarflokkurin var í samgongu við?

— Um so var, at vit høvdu verið farnir í samgongu við sambandsflokkin, so meti eg, at vit vóru komnir á mál, tí tað, sum uppleggið frá javnaðarflokkinum gekk út uppá, var, at teir triggir flokkarnir, sum áttu og vóru fadnar at heimastýrisslógin, teir skuldu taka ábyrgdina á seg til at fylla hesar karmar út. Men sambandsflokkurin hevur ongantið torað at kenst við sitt egna barn og at geva tí tann uppvokstur og umstøður, sum avtaldað vóru í 1948, og framhaldandi í dag vildu teir so vera uttanfyri og vildu ikki vera við til at taka ábyrgd av, at lógin virkar betri og virkar, sum hon skal. Tað hevði verið tað skilabesta bæði í 1975 og 1985, at hesir triggir flokkar høvdu gjøgnumfört tær avleiðingar, sum útviklingurin øll hesi

árin, siðani heimastýrisslógin kom í gildi, hevur sett til lógina, men tað hava teir so ikki viljað, við tí úrsliti, tverri, at vit nú í fleiri forum eru einsamallir til at loysa upp-gávur, sum vóru felags. Her kann eg vísa til «Betænkningen» frá 1979, um umlegging av danska statsstuðlinum, sum gekk út frá, at tann táverandi havnastudningurin, sum tá var 25% av eini havna-ætlan, hann skuldi fara ó-broyttur inn í blokkin. Tað, sum hendi istaðin fyri, tá ið sambandið noktaði at samráðast um blokkin, var, at danir segdu, at so gjalda vit 10% av galdandi havna-ætlan og so ongantið meira eina krónu til havnaútygging í Føroyum.

Nú er tað ikki tí, at eg sjálfur rokni í mistum og vinnum miljónum, tað er ikki tað týðningarmesta, men hetta er so eitt faktum, hetta var nakað, sum vit mistu.

Umstøður broyttar

Atli Dam sigur viðari, at tað at danir eru afturhaldandi við at luttaka fult við 50% í eini komandi sjúkrahúsútygging og eini komandi útygging av andveikravendini í Føroyum, tað er eitt úrslit av, at vit hava forhalað henda spurningin lika siðani 1980-81 til í dag, har ein onnur stjórn situr, sum er undir einum nógv hardari oki og stórri kravi til sparing enn tásitandi stjórnin var. Tí sum

kunnugt, er skattatrystið í dag tað hægsta sum nakrantíð hevur verið í Danmark, millum 51 og 54% av bruttotjóðarúrtøkuni og samanbórið við 40-41% í Føroyum, so er tað ikki so lógið, at sitandi stjórn har sigur, at føroyingar hava í veruleikanum betri ráð enn danskir arbeiðarar og danskir skattgjaldarar til at loysa hesar spurningar sjálfir. Tí hava ein hægri livifót, tí hava 10% fleiri tøk av bruttotjóðarúrtøkuni enn vit hava, so henda nýggja stóðutakanin hjá dønum er ikki so lógin. Hetta sigi eg ikki fyrri at siga danir ringar, men hetta sigi eg meira fyrri at vísa á, at sum oftast eru avleiðingar av at vera ov seinur á sjóvarfallinum, at ein ikki fær tær loysnir, sum kanska vóru nakað frægari. Og so hevur verið við sambandsflokkinum alla tíðina.

Andin í heima-stýrisslógin

— Vil tú geva undanfarna stýri við sambandsflokkinum á odda skyldina fyrri, at vit ikki finga tað ætlaða og besta úrslitið burtur úr hesum samráðingum við danir?

— Eg meti, at vit finga tað besta úrslitið vit kundu rokka í dag. Tað er ikki talan um niðurskurðir í mun til galdandi skipan, tvørturimóti er á nógvum økjum betri dekingur fyrri útreiðslunum enn tað var frammanundan, so alt í alt koma vit í 1987 og 1988 samanlagt at fáa eitt

litið sindur meira av peningi frá Danmark ella stórt sæð tað sama. Og tað er væl í lagi, tí sjálvt við teirri stóru føroysku uttanlandsskuldini, so eru vit frægari fyrri enn danir.

Andin í heimastýrisslóginu var, at vit skuldu gjalda meira til raksturinn av tí føroyska sam-felagnum. Tað var eitt føroyskt ynski um at sleppa at gera tað, og tað koma vit so liðandi at gera, men sjálvsagt við tí trygdarneti, sum liggur í skipanini við danir, ið áleggur báðum portum skyldu til at tryggja gongdini.

— Men verður gongdin ikki tann, at vit koma at gjalda meira og danir minni?

— Tað kann ein lita í eyguni verður úrslitið. Blokkurin, sum er í dag, verður ikki avtrappaður. Hann verður ikki at minka, tvørturimóti er avtalað ein regulerings-faktorur, sum ger, at blokkurin verður upp-roknaður og hækkað við pris og lønarvokstri ár um ár, men í tann mun ein vil geva føroyingum og føroyskum borgarum betri service á teimum ymsu økjum, so mugu vit taka stórri part av hesi útygging ella iskoyti, og um tann føroyska figgjarglógini so veksur meira enn pris- og lønarútviklingurin, tí tú setir nýggja útygging ella nýggja service inn á ta føroysku figgjarglógina, so minkar tann danski parturin lut-

Framhald á síðu 8